

Att spara kan bli dyrt!

När det gäller så pass viktiga saker som hälsa, gäller det att inte vara alltför sparsam. Det kan nämligen bli väldigt kostsamt att spara i alltför hög grad under dräktigheten, för att sedan, när man kommit fram till lamning och tiden därefter, upptäcka att produktionen är katastrofal!

Utfodringen är så grundläggande och effekterna av den visar sig ofta inte förhållandevis långt senare. Det är ju inte så enkelt att en bristfällig utfodring ger en smal tacka, utan kan även resultera i dödfödda/svagfödda lamm eller lamm som tillväxer mycket dåligt. Så läs Birgit Fags artikel om foderstatsberäkning här i tidningen och ta till er vad hon skriver! Skillnaden mellan att veta vad man utfodrar med och att inte veta är himmelsvid. Bristtillstånd – det kan gälla foderbrist, proteinbrist, energibrist, kopparbrist eller någon annan brist – kan ge symptom och tillstånd, som inte så lätt ändras på. Och förlusterna kan vid upptäckten redan vara kännbara!

När det handlar om utfodring av idisslare, måste man också särskilt beakta just detta med idisslingen och våmmen och de övriga tre magarna. Det är inte enkeltmagade djur vi stoppar i foder utan flermagade. Vi måste ta omvägen förbi alla infusori-edjuren i våmmen! Och dessa är specialiserade på att bryta ned foder, som de är vana vid. Det tar åtminstone två-tre veckor för våmmens invånare att "lära sig" ett nytt foderslag. Det är långsam introduktion av nya fodermedel som gäller alltså, och lika så gradvisa höjningar! På Inger Pehrssons tid, brukade hon tala om hur det känns när man har ätit för mycket semlor (!) när hon föreläste om kraftfoderleda hos tackor. Det är lätt att känna hur det känns, tycker jag. Kraftfoderleda hos högdräktiga tackor är inget tillstånd man önskar sig. Inte kraftfoderförätning heller! Så förvara kraftfodret på betryggande sätt.

Men jag vill egentligen inte varna för kraftfoder under dräktigheten utan snarare förespråka det. 80 % av fostertillväxten äger rum under tackans högdräktighet. Under denna tid blir det alltså verkligen utrymmesbrist i tackans buk. Särskilt om tackan bär tre foster eller mer. Här kan inte ultraljudsscanning nog prisas! Vilken bra kunskap att ha vid foderstatsplaneringen! Tänk så drastiskt tackans näringsbehov ändras med ökande antal foster! Så bra grovfoder har nog ingen! Här kommer detta med tidskraven in. Man måste börja introducera det mer koncentrerade fodret i mycket god tid om man ska vara uppe i rätt fodergiva vid lamning, och det är ju då tackan ska ha en bra råmjölk att erbjuda sina lamm. Sedan mjölk att ge, så att lammstillväxten blir god. Bra födelsevikter på lammen har korrelation med slaktvikten så småningom! Födelsevikterna blir inte bra om inte utfodringen är tillräcklig.

Redan utvecklingen av placenta (moderkakan) är beroende av utfodringen och det är ju placenta som är så viktig för överföringen av näring från tacka till lamm. Födelsevikterna bör ligga över 4 kg och lammkullarna bör vara jämna. Om man vid konditionsbedömning, till exempel av högdräktiga tackor, finner att de är i dåligt hull, är det nästan alltid för sent att korrigera. I detta skede går allt som stoppas in till fostren. Det är mycket viktigt att tackorna är i god kondition vid betäckningen och att detta tillstånd sedan vidmakthålles dräktigheten igenom.

Min lott här i livet är ju att vara korp, så jag fortsätter med mina utropstecken.

Det finns så mycket att varna för! Men observera att allt inte behöver slå in. Särskilt inte om Du följer mina och andras goda råd. Andra tillstånd att varna för är dock dräktighetstoxikos (energi-brist hos unga tackor med många foster), dräktighetsförlamning (för lågt blodkalci-um hos lite äldre tackor), listerios (vid ensilageutfodring med jordbemängt ensilage) med mera.

Det kan vara på sin plats att varna för kopparförgiftning, men då ska man betänka att kopparbrist är ett mycket större problem! Kopparförgiftning är dock ett allvarligt och mycket träkigt problem att råka ut för. Risken finns om rasen är texel eller ostfriesiska mjölkfår och kopparnivåerna blir för höga. I Fårskötsel nummer 1/06 fanns flera läsvärda artiklar i detta ämne. Rekommenderas! Som tumregel kan man ha, att om enbart spannmål ges som kraftfoder, skall mineralfodret innehålla koppar (inte mer än 400 mg/kg), alltså Mineralfoder till får. Använd inte mineralfoder avsedda för nö! Om kommersiellt kraftfoder används, kan mineralfoder utan koppar användas. Analysvärden underlättar beräkningar och hygienanalyser tänder varningsklockor! Nu stänger jag min näbb för denna gång, av utrymmesskäl!

Lisbeth Rudby-Martin
För Fårhälsovården i tiden!

Att ultraljudsscanna sina tackor är ett mycket bra hjälpmedel för att utfodra de dräktiga tackorna korrekt. Foto: Lolo Sörelius.